

Ni treba, da so starejši breme za družbo

Projekt aktivnega staranja Ugotovitve bodo dragocene pri nastajanju zakona o dolgotrajni oskrbi in strategiji kakovostnega staranja

LJUBLJANA – Projekt A-Qu-A, ki ga je 20 mesecev izvajal Zavod za oskrbo Ljubljana (ZOD), je prinesel pomembne praktične usmeritve, predvsem pa bo dragocen pri nastajanju zakona o dolgotrajni oskrbi in strategiji kakovostnega staranja. Prispevek takšne oskrbe je veliko večji kot vložek vanjo.

ANDREJA ŽIBRET

V projektu *Aktivno in kvalitetno staranje v domačem okolju (A-Qu-A)*, ki se je začel aprila lani, končal pa se bo decembra, so 969 starejšim od 65 let ponudili brezplačne storitve na domu, med njimi fizioterapijo, delovno terapijo, logopedijo, prehransko svetovanje, zdravstveno nego ter meritve psihofizičnih sposobnosti, programe gibalne vadbe in svetovanje pri prilagoditvi bivalnega okolja potrebam starejših. Skupaj so opravili 7652 storitev, v timu je poleg strokovnjakov sodelovalo 40 študentov Zdravstvene fakultete in Fakultete za dizajn.

Koordinatorica projekta Rosana Gjura Luci iz ZOD Ljubljana je povedala, da je bilo največ uporabnikov vključenih v fizioterapijo in delovno terapijo, v povprečju so izvedli deset obravnav na osebo. Najmanj jih je imelo prehransko svetovanje. Anketa, ki so jo izvedli med uporabniki, je pokazala, da se jim zdi pomembno, da so bile upoštevane in zadovoljene njihove potrebe. Študentje pa so ugotovljali, da je pomembno spodbujanje samostojnosti uporabnikov, pri delu pa je zelo pomemben odnos do starejših.

Kako rezultate vključiti v sistem

Na okrogli mizi ob predstavitvi so udeleženci govorili tudi o tem, kako bi rezultate 700.600 evrov vrednega projekta vključili v sistemske rešitve ob spreminjajoči se demografski strukturi. V MOL je leta 2012 živelo 48.752 prebivalcev starejših od 65 let, to je 17,3 odstotka. Po napovedih bo leta 2020 v Sloveniji že 36 odstotkov ljudi starejših od 65 let; pri tem približno sedem odstotkov starejših živi v domovih za starejše. Večina ljudi si tudi na starost želi ostati doma,

zato jim je treba pomagati in ponuditi rešitve, da se bodo dobro počutili.

Aleš Kenda z ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) ugotavlja, da je projekt A-Qu-A pomembno prispeval k iskanju odgovorov na ta vprašanja, ki nakazujejo nujno po večjem obsegu teh storitev ter rešitve v zakonu o dolgotrajni oskrbi in strategiji kakovostnega staranja. Drugačnja paradigma po njegovem mnenju postavlja tudi nova vprašanja; denimo, ali so tisti starejši, ki živijo doma, upravičeni do enakega standarda kot tisti v socialni ustanovi, pa tudi, ali naj čakamo na starost in bolezen ali pa naj se na to aktivno pripravimo, pri čemer je bolj poudarjena preventivna dejavnost. Kenda je izpostavil tudi vprašanje, ali bodo neformalni oskrbovalci, največkrat v družini, ki so vse pomembnejši pri oskrbi starejših, dobili ustrezno priznanje v sistemu. Po njegovem mnenju se nakazuje nujnost večje integracije socialnih in zdravstvenih storitev ter večjega obsega preventivnih dejavnosti. Na MDDSZ imajo že dlje časa odprte tri pomembne pravilnike, o standardih in normativih socialno-varstvenih storitev, o metodologiji za oblikovanje cen in o minimalnih tehničnih normativih, ki jih bo treba prilagoditi realnosti, da bodo sledili strokovnemu razvoju na tem področju.

Od medicinskega v javnozdravstveni model

Tatjana Buzeti z ministrstva za zdravje (MZ) je povedala, da se na ministrstvu že od leta 2001 trudijo narediti korak naprej od medicinskega modela v javnozdravstveni, že leto dni pa pripravljajo izhodišča za zakon o dolgotrajni oskrbi. Projekt A-Qu-A je pokazal tudi, da sta potrebna integracija in sodelovanje v interdisciplinarnem timu, vsem uporabnikom pa bo treba zagotoviti enako dostopnost teh storitev. Po njenem mnenju bo treba poskrbeti, da pri dolgotrajni oskrbi na domu ne bo podvajanj, preusmeriti se bo treba na rehabilitacijo kot preventivno dejavnost, pooblastiti uporabnika teh storitev in poskenirati vse ponudnike, kaj ponujajo in katere potrebe pokrivajo ter zapolniti vrzeli, pri čemer bo potrebna ko-

ordinacija. Za to bo treba zagotoviti tudi vire – poleg obveznega zdravstvenega zavarovanja verjetno tudi v obliki nove košarice za dolgotrajno oskrbo – in zamenjati celotni model financiranja socialnih pravic.

Strah pred financiranjem je odveč

Dr. Marija Tomšič z oddelka za delovno terapijo Zdravstvene fakultete v Ljubljani je povedala, da njihovi študentje že več kot deset let hodijo na domove, vendar se paradigma v 40 letih ni spremenila. Tako, denimo, v domovih za starejše še vedno velja normativ enega delovnega terapevta na 150 oskrbovancev. Meni, da je strah pred financiranjem dolgotrajne oskrbe nepotreben in da se vse preveč poudarja, koliko bi takšna storitev stala državo. Tuji strokovnjaki že ugotavljajo, da je prispevek takšne oskrbe veliko večji kot vložek, saj je za to dolgoročno porabljenih manj sredstev. Takšne storitve pomembno vplivajo na preprečevanje padcev in takšna preventivna strategija je precej cenejša kot zdravljenje po padcih.

Dr. Jana Mali s Fakultete za socialno delo je opozorila, da je ljubljansko okolje v zagotavljanju teh storitev z ZOD Ljubljana specifično, razmere po Sloveniji pa so različne. Treba bi bilo primerjati izkušnje iz različnih krajev in razmisliti, kako povezati različne izvajalce med seboj, tudi domove za starejše, center za socialno delo ...

Prilagoditve doma niso drage

Dr. Jasna Hrovatin s Fakultete za dizajn je izpostavila, da starejši niso dovolj ozaveščeni o potrebah po prilagoditvi njihovega doma za življenje, ki tako postane veliko bolj varno, saj preprečuje padce in lahko čim dlje ostanejo v domačem okolju. Prav tako je zmožno prepričanje, da so prilagoditve drage; posamezni pripomoček za kopalnico stane od 20 do 30 evrov, najosnovnejše prilagoditve kopalnice pa od 200 do 300 evrov. Pripravili so priložnik *Prilagoditev bivalnega okolja potrebam starejših*.

Martin Kopatin, direktor Pristana, ki kot koncesionar izvaja

pomoč na domu v desetih občinah, tudi v MOL, je povedal, da so ljubljanski uporabniki zelo specifični, so dobro informirani in imajo veliko znanja s tega področja, v vaškem okolju pa ljudje veliko težje sprejemajo spremembe. Opozoril je tudi na pomen razvoja informacijske tehnologije tudi na tem področju, kar pa ne more nadomestiti ljudi.

OSKRBUJEJO 900 UPORABNIKOV

Na ZOD Ljubljana vsak mesec oskrbijo približno 900 uporabnikov socialne oskrbe (pomoči na domu), ki so večinoma starejši. Sedanja polna cena ure te storitve, ki jo občina sofinancira 80-odstotno, je za upravičenca od ponedeljka do sobote 3,54 evra, ob nedeljah 4,61 evra in za praznik 4,78 evra, upravičenec pa lahko koristi največ 20 ur na teden. Izvajajo tudi dve storitvi socialnega servisa, za približno 350 uporabnikov na mesec. V prvo skupino, ki stane deset evrov na uro, spada kidanje snega, pedikura, frizerske storitve, šivanje, likanje, kuhanje kosila itd., v drugo, ki stane 7,11 evra na uro, pa druženje, spremstvo pri različnih obveznostih ... Zdaj je za nedoločen čas zaposlenih 121 socialnih oskrbovalk, osem strokovnih delavk in poleg direktorice še štiri delavke na upravi.

36

odstotkov ljudi bo v Sloveniji leta 2020 po napovedih starejših od 65 let

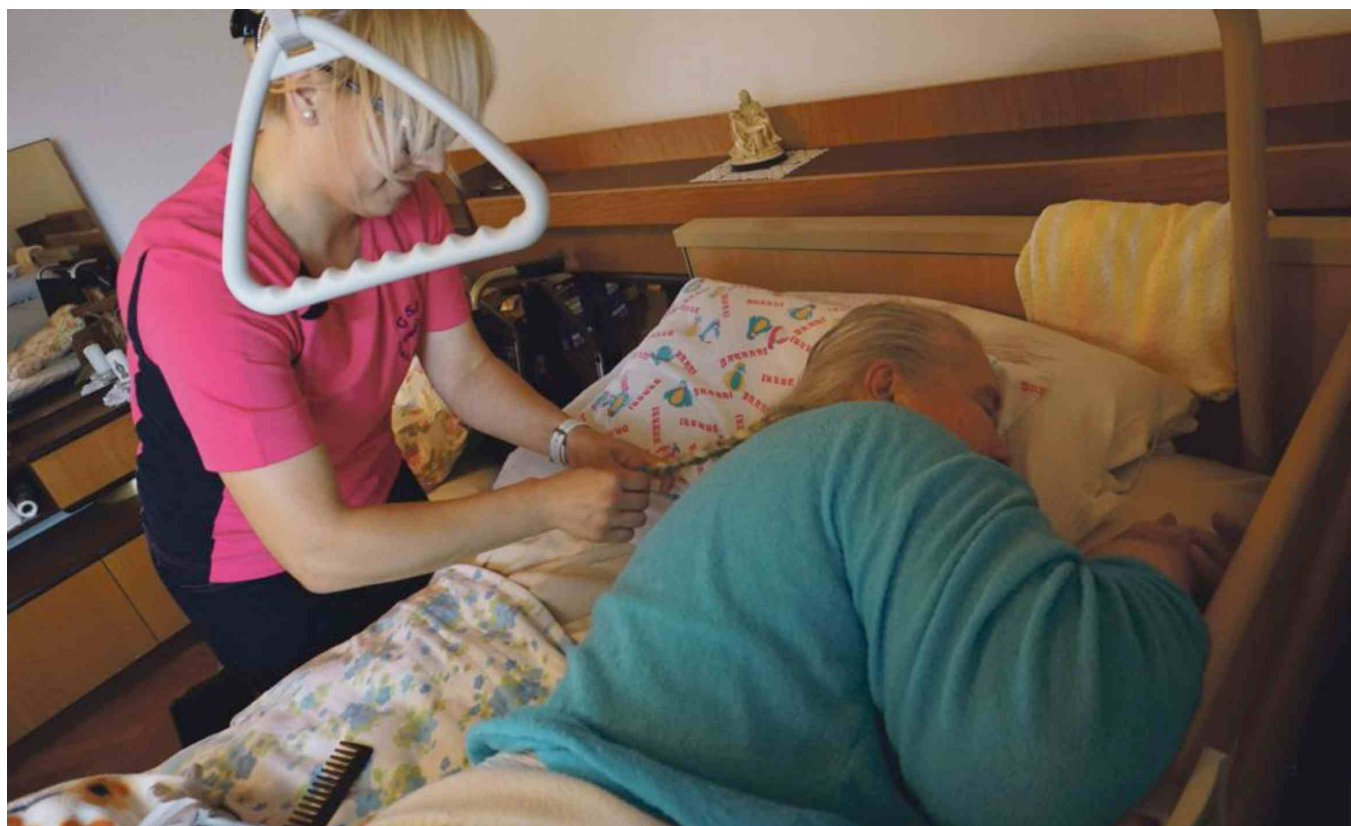

Liljana Batič
direktorica
ZOD
Ljubljana

Z večanjem števila starejših je vse več tudi povpraševanja po pomoči na domu, zato se z MOL dogovarjamo, kako bi povečali kapacitete, da bi lahko izvajali še več te pomoči. Oskrbovanci so z oskrbo zelo zadovoljni in na vprašanje, ali bi bili pripravljeni plačati za še več pomoči, jih je večina pritrdila.

INFO

Projekt je bil financiran iz programa Norveškega finančnega mehanizma 2009–2014, o njem pa je nastal tudi zbornik. Poleg nosilca ZOD Ljubljana so bili partnerji še MOL, Znanstveno-raziskovalno središče Univerze na Primorskem, **Zdravstvena fakulteta** Univerze v Ljubljani, Mestna zveza upokojencev Ljubljana, Fakulteta za dizajn in **Zdravstvena fakulteta** Univerze v Oslu.

Storitve oskrbe na domu pomembno vplivajo na preprečevanje padcev in takšna preventivna strategija je precej cenejša kot zdravljenje po padcih.